

մեմատ՝ Եղիշէ կը դարդի Ե. դարու ապարող Ս. Մեսրոպի աշակերտ, Վարդանայ քարտուղար, պատերազմին ակնաստես վանական մ'ըլլալէ, կը գտնայ Զ. դարու վանական գրագէտ մը, որ օգտուելով գերականապէս Մարութասի և Փիլոնի գործերուն թարգմանութիւններէն և պատմականապէս՝ Փարպեցւոյ գրքէն, գրած է Հայ քրիստոնէութեան մեծ դիւցազններգութիւնը...»։ Իրմէ առաջ, Գարագաշեան, Գր. Խալաթեան, Պօղոսեան, Դարեգին Վրդ. Յովսէփեան և Եւրիշներ գրողած էին Եղիշէով, իւրաքանչիւրը ուրոյն տեսակէտէ մը, զոր օր. առաջինը՝ լոկ պատմական քննադատութեան, երկրորդը՝ Փարպեցւոյ հետ յարաբերութեան, Վրդիշիւր՝ բնագրական քննութեան անկիւններէն դիտելով

զայն։ Ինքը աւելի կ'ընդլայնէ այդ քննութեանց ծիրը, անոր մէջ մտցնելով նաև մատենագրական, կրօնական, հեղինակաւորական տեսակէտներ. և ապա, Ոսկի գրքին մէջէն, իբրև պիւրամակի մը ընդմէջէն լուսարձակուած դանազան գոյներով կը զննէ ազգին կեանքը այն ժամանակին մէջ, ուր կ'ապրէր գրքին հեղինակը, ինչպէս և այն դարուն մէջ՝ ուր կը ձգտի ան տեսնել և ցոյցնել զայն։ Իր կարծիքով Եղիշէի մատնանը պատմական գրութեամբ մը չէ, այլ պատմական տուեալներու վրայ գրուած վիպասանութիւն մը, որուն նպատակն է հայրենասիրութիւն արծարծել. տեսութիւն՝ զոր ուրիշներ յայտնած էին արդէն, բայց զոր ինքն աւելի հանգամանօրէն ընդլայնեց։

(Շարունակելի)

(2)

Գ.

Հ Ա Ղ Ո Ր Դ ՈՒԹ ԻՒՆ

Քեզմէ բոխող երգաճոս աղբիւրներուն
Ծառանցայ, երբեք առանց լեցնելու
Արալուսուող առաւօտին սափորն անհուն.
Սիրքս քեզի՛ բացուեցաւ լուծ նման փառերու

Ձոր անձրեւին հաղորդութիւնը կը ճեղքէ..
Ինչ պիտ' ըլլար հոգիս. եթէ չի հրպէին
Մասներդ անոր կերպարանքին լոյս ու երգէ
Հիւսուած՝ որպէս խորհրդաբնակ անհուն մարմին։

Դալկահա՛ւ եմ, բայց ոսկիով արալոյսի
Այս մագաղաքը եղումին զարդարեցի,
Ո՞ւր ես մոռցեր եմ ասղերու ջինջ բանալին

Ընդունուե՛ր ինչ որ երկրին բերքն է խնկոս,
Ու ինչ որ Սէրն, ուրախութիւնն ինձի տրիւն,
Ու այս աղօթքը սրճագին, լուսակառօս...

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ